

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

***Jačanje uloge žena
i mladih političkih lidera
u javnom i političkom životu
u Bosni i Hercegovini***

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Patrijarhalna kultura i predrasude u bh. tradiciji, kao i muška dominacija u politici, već godinama doprinose marginalizaciji žena u društvu. Bosanskohercegovačke žene često osjete ranjivost i nedostatak podrške koja im je neophodna za uključivanje u javni i politički život.

Projekat „Jačanje uloge žena i mladih političkih lidera u javnom i političkom životu u Bosni i Hercegovini“ želi da:

- promoviše integraciju žena u javni i politički život zajednice,
- podigne svijest žena o tome kako izbor odgovornih predstavnika može poboljšati uslove života u zajednici,
- omogućiti ženama da dobiju potrebna znanja o aspektima demokratskih izbora.

Ova brošura je naš pokušaj da ukažemo da pored pravnog okvira, koji nude Izborni zakon Bosne i Hercegovine, Zakon o ravnopravnosti spolova i entitetski zakoni koji regulišu oblast lokalne samouprave, treba samo malo volje i da se statistike, koje nisu u korist žena, promijene, a zauzvrat dobijemo veći broj društveno uključenih i odgovornih žena, bez obzira da li one žive na selu ili u gradu, kakvog su obrazovanja, jesu li domaćice ili službenice, imaju li porodicu ili ne.

Uistinu, vrlo malo je potrebno da žene u bh. društvu zauzmu mjesto koje im, ravnopravno sa muškarcima, pripada.

Prilika za aktivizam žena je mnogo i zato ne oklijevajte – iskoristite ih!

1. Izbori u Bosni i Hercegovini

Prema članu I 2. Ustava BiH – Bosna i Hercegovina se definira kao: “Demokratska država koja funkcioniра u skladu sa zakonom i na osnovu *slobodnih i demokratskih izbora*”.

Slobodni i demokratski izbori počivaju na pet temeljnih načela:

- da su slobodni
- da su univerzalni (opći/opšti)
- da su tajni
- da su direktni (barem za jedan dom parlamenta)
- da su jednaki

Slobodni izbori – birači imaju slobodu da formiraju lično mišljenje, a od države se traži da poštuju obavezu neutralnosti (mediji, isticanje plakata, finansiranje stranaka i kandidata).

Univerzalno pravo - svi punoljetni državljani imaju biračko pravo bez diskriminacije po bilo kom osnovu (spol, jezik, vjersko ili političko opredjeljenje i dr.)

Samo se zakonom može ograničiti biračko pravo (npr. maloljetnim osobama, osobama kojim je oduzete poslovna sposobnost, osobama koje se nalaze na izdržavanju kazne izrečene presudom Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju i dr.).

Tajno glasanje – osiguranje da se ne birače ne vrši bilo kakav pritisak, bilo od pojedinca ili političkih i drugih organizacija. Nepoštivanje tajnosti glasanja je pravo i obaveza, jer se otkrivanje sadržaja kažnjava diskvalifikacijom listića.

Direktno pravo glasa – pravo birača da direktno učestvuju u glasanju i biranju svojih predstavnika bez uključivanja posrednika.

Jednaki izbori – svaki glas birača ima jednaku vrijednost.

Organi vlasti u Bosni i Hercegovini

Organi vlasti u Bosni i Hercegovini ustanovljeni su Ustavom BiH. Država Bosna i Hercegovine ima dva entiteta – Federaciju BiH i Republiku Srpsku, te Brčko Distrikt BiH. Federacija BiH ima niže teritorijalne jedinice – kantone, koji se sastoje od gradova i općina. Republika Srpska ima niže teritorijalne jedinice – gradove i općine.

Izbori za organe vlasti u Bosni i Hercegovini održavaju se svake četiri godine u zavisnosti da li je riječ o lokalnim ili općim izborima.

Na općim izborima biraju se:

Direktno:

- članovi Predsjedništva BiH
- poslanici u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH
- poslanici u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH
- poslanici u Narodnoj skupštini Republike Srpske
- poslanici u kantonalnim skupštinama

Indirektno:

- delegati u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH
- delegati u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH
- delegati u Vijeću naroda Republike Srpske
- predsjednik i potpredsjednici Federacije BiH

Na lokalnim izborima biraju se:

Direktno:

- načelnici općine/gradonačelnici
- vijećnici/odbornici u općinskim vijećima/skupštinama općina/gradova

Indirektno:

- gradonačelnici: Sarajeva, Istočnog Sarajeva, Mostara i Brčko Distrikta BiH
- vijećnici/odbornici u Gradskom vijeću Sarajeva i Istočnog Sarajeva

Organi vlasti koji se direktno biraju:

Predsjedništvo BiH

Članove Predsjedništva Bosne i Hercegovine, koji se neposredno biraju sa teritorije Federacije Bosne i Hercegovine - jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju u Federaciji Bosne i Hercegovine. Birač upisan u Centralni birački spisak da glasa u Federaciji Bosne i Hercegovine može glasati ili za Bošnjaka ili za Hrvata, ali ne za oba. Izabran je bošnjački i hrvatski kandidat koji dobije najveći broj glasova među kandidatima iz istog konstitutivnog naroda.

Člana Predsjedništva BiH, koji se neposredno bira sa teritorije Republike Srpske - jednog Srbina, biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju u Republici Srpskoj. Izabran je kandidat koji dobije najveći broj glasova.

Mandat članova Predsjedništva BiH traje četiri godine.

Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH – 42 člana

Predstavnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine

sastoji se od 42 člana, od kojih 28 neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje za teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, a 14 neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje za teritoriju Republike Srpske. Mandat članova Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine traje četiri godine.

Od 28 članova, koje neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje za teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine, 21 bira se iz višečlanih izbornih jedinica prema formuli proporcionalne zastupljenosti, a sedam su kompenzacijski mandati izabrani sa teritorije Federacije.

Od 14 članova, koje neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak za glasanje na teritoriji Republike Srpske, devet se bira iz višečlanih izbornih jedinica prema formuli proporcionalne zastupljenosti, a pet su kompenzacijski mandati izabranih sa teritorije Republike Srpske kao cjeline.

Birač ima jedan glasački listić za mandate proporcionalne zastupljenosti u višečlanoj izornoj jedinici za koju je upisan u Centralni birački spisak.

Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH – 98 poslanika

Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH sastoji se od 98 poslanika koje neposredno biraju birači koji su upisani u Centralni birački spisak za glasanje na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Mandat poslanika Predstavničkog doma Federacije BiH traje četiri godine.

Određeni broj poslanika bira se iz višečlanih izbornih jedinica prema formuli proporcionalne zastupljenosti. Kompenzacijski mandati dodjeljuju se sa teritorije Federacije Bosne i Hercegovine kao cjeline. Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH utvrđuje broj mandata, granice višečlanih izbornih jedinica, te broj kompenzacijskih mandata.

Najmanje četiri člana svakog konstitutivnog naroda bit će zastupljeno u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH.

Birač ima jedan glasački listić za mandate proporcionalne zastupljenosti u višečlanim izbornim jedinicama za koje je birač upisan u Centralni birački spisak. Ovaj glasački listić uzima se u obzir i za raspodjelu kompenzacijskih mandata.

Narodna skupština Republike Srpske – 83 narodna poslanika

Narodna skupština Republike Srpske sastoji se od 83 narodna poslanika, koje neposredno biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju za Republiku Srpsku. Mandat poslanika Narodne skupštine Republike Srpske traje četiri godine.

Određeni broj poslanika bira se iz višečlanih izbornih jedinica prema formuli proporcionalne zastupljenosti. Kompenzacijski mandati dodjeljuju se sa teritorije Republike Srpske kao cjeline. Narodna skupština Republike Srpske utvrđuje broj mandata i granice višečlanih izbornih jedinica, te broj kompenzacijskih mandata.

Najmanje četiri člana svakog konstitutivnog naroda bit će zastupljeno u Narodnoj skupštini Republike Srpske.

Birač ima jedan glasački listić za mandate proporcionalne zastupljenosti u višečlanoj izornoj jedinici za koju je birač upisan u Centralni birački spisak.

Predsjednik i potpredsjednici Republike Srpske

Predsjednika i dva potpredsjednika Republike Srpske, koji se neposredno biraju sa teritorije Republike Srpske, biraju birači upisani u Centralni birački spisak da glasaju u Republici Srpskoj.

Birač upisan u Centralni birački spisak da glasa za predsjednika Republike Srpske može glasati samo za jednog kandidata.

Bira se kandidat iz reda svakog konstitutivnog naroda koji dobije najveći broj glasova. Između ta tri kandidata, po jedan iz svakog konstitutivnog naroda, za predsjednika se bira kandidat koji dobije najveći broj glasova, a dva kandidata koji se po broju osvojenih glasova nalaze na drugom i trećem mjestu biraju se za potpredsjednike.

Skupštine kantona u Federaciji BiH, općinska vijeća/skupštine općina, gradska vijeća/skupštine gradova, Skupštinu Brčko Distrikta BiH

Mandati za kantonalne skupštine, općinska vijeća, odnosno skupštine općina i gradska vijeća, odnosno skupštine grada, dodjeljuju se po sistemu proporcionalne zastupljenosti.

Broj članova kantonalne skupštine je sljedeći:

- 1) između 20 i 25 članova, za kantone sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak manjim od 75.000;
- 2) između 25 i 30 članova, za kantone sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak između 75.000 i 200.000 i
- 3) između 30 i 35 članova, za kantone sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak većim od 200.000.

Broj članova općinskog vijeća, odnosno skupštine općine je sljedeći:

- 1) između 11 i 17 članova, za općine sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak manjim od 8.000;
- 2) između 17 i 25 članova, za općine sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak između 8.000 i 20.000 i
- 3) između 25 i 31 člana, za općine sa brojem birača upisanih u Centralni birački spisak većim od 20.000.

Općinski načelnici/gradonačelnici

Općinski načelnik, odnosno gradonačelnik bira se u skladu sa Izbornim zakonom BiH, ustavima, entitetskim zakonima i statutom općine, odnosno grada. Ako se općinski načelnik, odnosno gradonačelnik bira neposredno, općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika biraju birači upisani u Centralni birački spisak u toj izbornoj jedinici u skladu s Izbornim zakonom BiH, entitetskim zakonom, statutom općine, odnosno grada. Mandat općinskog vijeća, skupštine općine, gradskog vijeća, skupštine grada, odnosno kantonalne skupštine, općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika traje četiri godine.

Organi vlasti koji se indirektno biraju:

Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH – 15 delegata

Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH sastoji se od 15 delegata, od kojih su dvije trećine iz Federacije Bosne i Hercegovine (uključujući pet Hrvata i pet Bošnjaka) i jedna trećina iz Republike Srpske (pet Srba).

Bošnjačke odnosno hrvatske delegate u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH, iz Federacije Bosne i Hercegovine bira bošnjački odnosno hrvatski klub delegata u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Delegati iz reda srpskog naroda i iz reda ostalih u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine ne učestvuju u postupku izbora bošnjačkih odnosno hrvatskih delegata za Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH iz Federacije Bosne i Hercegovine.

Delegate u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH (pet Srba) iz Republike Srpske bira Narodna skupština Republike Srpske.

Poslanici iz reda bošnjačkog i hrvatskog naroda i iz reda ostalih u Narodnoj skupštini Republike Srpske učestvuju u postupku izbora delegata u Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH iz Republike Srpske.

Dom naroda Parlamenta Federacije BiH – 58 delegata

Kantonalna zakonodavna tijela biraju 58 delegata u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH, 17 iz reda bošnjačkog, 17 iz reda srpskog, 17 iz reda hrvatskog naroda i sedam iz reda ostalih.

Predstavnici iz reda bošnjačkog, hrvatskog, srpskog naroda i reda ostalih u svakoj skupštini kantona biraju delegate iz svog konstitutivnog naroda u tom kantonu.

Predsjednik i potpredsjednici Federacije BiH

Pri izboru predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH, najmanje jedna trećina delegata klubova zastupnika konstitutivnih naroda

u Domu naroda Parlamenta Federacije BiH predlaže kandidate za mjesta predsjednika i potpredsjednika Federacije BiH.

Vijeće naroda Republike Srpske – 28 delegata

Sastav Vijeća naroda Republike Srpske zasniva se na paritetu tako da svaki konstitutivni narod ima isti broj predstavnika.

Vijeće naroda Republike Srpske sastoji se od 28 delegata, osam iz reda bošnjačkog, osam iz reda srpskog, osam iz reda hrvatskog naroda i četiri iz reda ostalih.

Članove Vijeća naroda Republike Srpske bira odgovarajući klub poslanika u Narodnoj skupštini Republike Srpske.

Gradsko vijeće Sarajevo i Skupština grada Istočno Sarajevo

Članove gradskog vijeća, odnosno skupštine grada biraju općinska vijeća, odnosno skupštine općina koje sačinjavaju taj grad.

Mandati za gradsko vijeće, odnosno skupštinu grada dodjeljuju se kandidatskim listama po sistemu proporcionalne zastupljenosti.

Gradonačelnici: Sarajeva, Istočnog Sarajeva, Mostara i Brčko Distrikta BiH

Svako gradsko vijeće, odnosno skupština grada, bira gradonačelnika i predsjednika gradskog vijeća, odnosno skupštine grada, na način utvrđen zakonom i statutom.

2. Izbori i žene u Bosni i Hercegovini

Statistika koja slijedi ukazuje na sljedeće činjenice:

Tabela 1: u biračkom tijelu Bosne i Hercegovine žene su brojnije od muškaraca

	IZBORNA GODINA	BIRAČKO TIJELO					
		Ž	%	M	%	Σ	%
1.	2002.	1.201.519	51,3	1.140.622	48,7	2.342.141	100
2.	2004.	1.193.861	51,4	1.128.826	48,6	2.322.687	100
3.	2006.	1.374.646	50,28	1.359.641	49,72	2.734.287	100
4.	2008.	1.513.836	50,05	1.510.291	49,95	3.024.127	100
5.	2010.	1.571.132	50,16	1.561.099	49,84	3.132.231	100
6.	2012.	1.571.386	50,11	1.577.894	49,89	3.149.280	100

Tabela 2: povećava se izlaznost žena na izbore

IZBORNA GODINA	REGISTROVANI BIRAČI	IZLAZNOST	IZLAZNOST ŽENA
2002.	2.342.141	1.298.827	629.412 ili 48,46%
2004.	2.322.687	1.087.893	518.246 ili 47,64%
2006.	2.734.287	1.512.387	732.398 ili 48,42%
2008.	3.024.127	1.671.977	820.442 ili 49,07%
2010.	3.132.231	1.770.388	870.532 ili 49,17%
2012.	3.149.280 (bez Mostara)	1.779.718	877.088 ili 49,28%

Tabela 3: povećava se broj žena na kandidatskim listama

	IZBORNA GODINA	OVJERENI KANDIDATI							
		Ž		%	M		%	Σ	%
1.	2002.	2.576		35	4.775		65	7.351	100
2.	2004.	načelnik	32	3,96	načelnik	777	96,4	809	100
		OV/SO	9.551	35,9	OV/SO	17.055	64,1	26.606	100
3.	2006.	1.374.646		50,28	1.359.641		49,72	2.734.287	100
4.	2008.	načelnik	36	6,36	načelnik	530	93,34	566	100
		OV/SO	10.189	35,91	OV/SO	18,182	65,09	28.371	100
		nacionalne manjine	20	18,87	nacionalne manjine	86	81,13	106	100
5.	2010.	3.035		36,82	5.207		63,18	8.242	100
6.	2012.	načelnik	40	7,14	načelnik	510	92,86	550	100
		OV/SO	10.694	36,06	OV/SO	18.958	63,93	29.652	100
		nacionalne manjine	25	16,77	nacionalne manjine	124	83,23	149	100

- Tabele 1,2. i 3. su preuzete od Centralne izborne komisije BiH.

Minimalno se povećava broj izabranih predstavnica u zakonodavnim i predstavničkim tijelima

	<i>Izabrano žena</i>	<i>Načelnica općine</i>	<i>OV/SO</i>	<i>Nac.manjine OV/SO</i>
<i>2002. Opći izbori</i>	<i>109 (20,15%)</i>			
<i>2004. Lokalni izbori</i>	<i>Ukupno 550 (16,76 %)</i>	<i>3 (2,14%)</i>	<i>547 (17,4 %)</i>	
<i>2006. Opći izbori</i>	<i>89 (17,21%)</i>			
<i>2008. Lokalni izbori</i>	<i>Ukupno 469 (14,9%)</i>	<i>4 (5,6%)</i>	<i>469 (14,9 %)</i>	<i>8 (22,85 %)</i>
<i>2010. Opći izbori</i>	<i>93 (18,1 %)</i>			
<i>2012. Lokalni izbori</i>	<i>Ukupno 508 (16,51%) (bez grada Mostara)</i>	<i>5 (3,5%)</i>	<i>498 (16,18 %)</i>	<i>5 (17,24 %)</i>

3. Zašto žene treba da se uključe u javni i politički život?

Koliko puta je svaka žena rekla: zašto se ne napravi nešto drugačije, nešto bolje, nešto što će odgovoriti potrebama žena u: privredi, kulturi, obrazovanju, socijalnoj politici, medijima, poljoprivredi? Ja bih to uradila na ovaj način, ali me niko ništa i ne pita. Ljudi za koje sam glasala nisu učinili mnogo da moj život bude bolji. Ma neću više da glasam ni za koga. Pogrešno!

Koliko poziva je bilo od političkih stranaka da budem na kandidatskoj listi, ali sam to odbila. Nisam dovoljno obrazovana za to. Nemam hrabrosti da izađem pred birače i kažem im šta bih to mogla uraditi, ako budem izabrana da ih predstavljam na

nekom nivou vlasti. Ma muškarci to rade bolje, jer njima se više vjeruje. Zašto da budem samo dio obaveznih 40 % na kandidatskoj listi neke političke stranke, kada neću biti izabrana? Nisam baš spremna ni da budem članica biračkog odbora ili posmatračica, i za to treba znanja i iskustva i vremena, a ja to nemam. Pogrešno!

Potrebe sredine u kojim živimo mi najbolje znamo. Zašto ne pokrenuti pitanje: bolje zdravstvene zaštite, obrazovanja, sporta, porodice, zapošljavanja, ekologije, poljoprivrede, prostornog uređenja? Treba za početak reći: JA TO ŽELIM I JA TO MOGU. Da bi se aktivnije uključile u društveni život prvi korak jeste – izaći na izbore, izvršiti svoju građansku obavezu, glasati po vlastitoj savjesti, a ne onako kako je rekao neko drugi. Na glasačkim listićima ima dovoljno kandidatkinja i kandidata za koje vjerujemo da će prepoznati i zastupati potrebe žena.

Dakle, **prvi** korak je izaći na izbore. **Drugi**, da prihvatite poziv neke političke stranke da budete kandidatkinja na njihovoj listi, da se ne bojite govoriti pred biračima, jer vaše iskrene namjere birači će prepoznati. Ili pak da se odlučite da budete nezavisna kandidatkinja, koja će se prijaviti, kao i političke stranke, Centralnoj izbornoj komisiji BiH, za ovjeru za učešće na izborima. **Treći**, da se uključite u rad biračkih odbora, općinske izbore komisije ili posmatrate izbore. **Četvrti**, prihvatite kandidaturu za člana savjeta mjesne zajednice. Sve su ovo značajna iskustva da se pripremite za aktivnije učešće u javnom i političkom životu.

Pred nama su novi Opći izbori. Pred nama su izbori za organe mjesnih zajednica u našim općinama. Sredina u kojoj živimo, naša mjesna zajednica, naša općina, je mjesto za koje treba započeti naša borba za bolje uslove života. Vjerujemo da ćete čitajući čime se to općina treba baviti naći mnogo neriješenih pitanja u svojoj sredini, za koje imate rješenje ili ideju. Zašto onda ne napraviti prvi korak – izaći na izbore i glasati! Ili pak se odlučiti biti kandidatkinjom na izborima – općim ili lokalnim ili izborima za organe svoje mjesne zajednice.

4. Vlastite nadležnosti općine u Federaciji BiH

Vlastite nadležnosti općine u Federaciji BiH utvrđene su Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH (2006.) i to su:

- osiguranje i zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa Ustavom;
- donošenje budžeta jedinice lokalne samouprave;
- donošenje programa i planova razvoja jedinice lokalne samouprave i stvaranje uvjeta za privredni razvoj i zapošljavanje;
- utvrđivanje i provođenje politike uređenja prostora i zaštite čovjekove okoline;
- donošenje prostornih, urbanističkih i provedbenih planova, uključujući zoniranje;
- utvrđivanje i provođenje stambene politike i donošenje programa stambene i druge izgradnje;
- utvrđivanje politike korištenja i utvrđivanje visine naknada za korištenje javnih dobara;
- utvrđivanje i vođenje politike raspolaganja, korištenja i upravljanja građevinskim zemljištem;
- utvrđivanje politike upravljanja i raspolaganja imovinom jedinice lokalne samouprave;
- utvrđivanje politike upravljanja prirodnim resursima jedinice lokalne samouprave i raspodjele sredstava ostvarenih na osnovu njihovog korištenja;
- upravljanje, finansiranje i unapređenje djelatnosti i objekata lokalne komunalne infrastrukture:
- vodosnabdijevanje, odvođenje i prerada otpadnih voda,
- prikupljanje i odlaganje čvrstog otpada,
- održavanje javne čistoće,
- gradska groblja,
- lokalni putevi i mostovi,

- ulična rasvjeta,
- javna parkirališta,
- parkovi;
- organiziranje i unapređenje lokalnog javnog prijevoza;
- utvrđivanje politike predškolskog obrazovanja, unapređenje mreže ustanova, te upravljanje i finansiranje javnih ustanova predškolskog obrazovanja;
- osnivanje, upravljanje, finansiranje i unapređenje ustanova osnovnog obrazovanja;
- osnivanje, upravljanje, unapređenje i finansiranje ustanova i izgradnja objekata za zadovoljavanje potreba stanovništva u oblasti kulture i sporta;
- ocjenjivanje rada ustanova i kvaliteta usluga u djelatnosti zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, kulture i sporta, te osiguranje finansijskih sredstava za unapređenje njihovog rada i kvaliteta usluga u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima jedinice lokalne samouprave;
- analiza stanja javnog reda i mira, sigurnosti ljudi i imovine, te predlaganje mjera prema nadležnim organima za ova pitanja;
- organiziranje, provođenje i odgovornost za mjere zaštite i spasavanja ljudi i materijalnih dobara od elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa;
- uspostavljanje i vršenje inspeksijskog nadzora nad izvršavanjem propisa iz vlastitih nadležnosti jedinice lokalne samouprave;
- donošenje propisa o porezima, naknadama, doprinosima i taksama iz nadležnosti jedinice lokalne samouprave;
- raspisivanje referenduma za područje jedinice lokalne samouprave;
- raspisivanje javnog zajma i odlučivanje o zaduženju jedinica lokalne samouprave;
- preduzimanje mjera za osiguranje higijene i zdravlja;

- osiguravanje uvjeta rada lokalnih radio i TV stanica u skladu sa zakonom;
- osiguravanje i vođenje evidencija o ličnim stanjima građana i biračkih spiskova;
- poslovi iz oblasti premjera i katastra zemljišta i evidencija o nekretninama;
- organiziranje efikasne lokalne uprave prilagođene lokalnim potrebama;
- uspostavljanje organizacije mjesne samouprave;
- zaštita životinja.

5. Vlastite nadležnosti općine u Republici Srpskoj

Vlastite nadležnosti općine u Republici Srpskoj utvrđene su Zakonom o lokalnoj samoupravi (2007.) i to su:

- a) na planu regulatornih radnji i upravljanja općinom:
 - usvajanje programa razvoja općine,
 - usvajanje razvojnih, prostornih, urbanističkih i provedbenih planova,
 - donošenje budžeta i završnog računa budžeta,
 - uređenje i obezbjeđenje korištenja građevinskog zemljišta i poslovnog prostora,
 - organizovanje komunalne policije,
 - poslove inspekcijskog nadzora, u skladu sa zakonom,
 - upravljanje i raspolaganje imovinom općine,
 - obrazovanje općinskih organa, organizacija i službi i uređenje njihove organizacije,
 - vršenje katastarskih, geodetskih i imovinsko pravnih poslova, u skladu sa zakonom,

- naplatu, kontrolu naplate i prinudnu naplatu izvornih prihoda općine,
- poslove pravnog zastupanja općine i
- obezbjeđivanje izvršavanja zakona i drugih propisa.

b) na planu pružanja usluga:

- obavljanje specifičnih funkcija u oblasti kulture, obrazovanja, sporta, zdravstva i socijalne zaštite, civilne zaštite, informacija, zanatstva, turizma, ugostiteljstva i zaštite okoline,
- uređenje i obezbjeđenje obavljanja komunalnih djelatnosti: proizvodnja i isporuka vode, gasa, toplotne energije, javni prevoz putnika, održavanje čistoće, prečišćavanje i odvodnja otpadnih voda, održavanje grobalja i pružanje pogrebnih usluga, održavanje ulica, saobraćajnica, parkova, zelenih, rekreacionih i drugih javnih površina, odvođenje atmosferskih voda i drugih padavina i čišćenje javnih površina,
- osnivanje preduzeća, ustanova i drugih organizacija radi pružanja usluga iz njihove nadležnosti, uređenje njihove organizacije i upravljanje i
- uređivanje i obezbjeđivanje izgradnje, održavanja i korištenja javnih objekata i komunalne infrastrukture za obavljanje funkcija općine.

Općina, u oblasti urbanističkog planiranja i građenja, ima sljedeće nadležnosti:

- usvajanje urbanističkih planova i obezbjeđivanje njihovog provođenja,
- praćenje stanja uređenja prostora i naselja na svojoj teritoriji,
- izdavanje urbanističke saglasnosti i odobrenja za građenje,
- obezbjeđivanje korištenja građevinskog zemljišta, davanje građevinskog zemljišta na korištenje, utvrđivanje naknade za uređivanje i korištenje građevinskog zemljišta i staranje o njegovom uređivanju, unapređivanju i zaštiti,

- obezbjeđivanje uslova za uređenje naselja i korištenje javnih i drugih površina, određivanje prostora za parkiranje i uređivanje uslova i način njihovog korištenja i upravljanja, uređivanje načina odlaganja komunalnog otpada i određivanje područja na kojima se mogu obavljati određene vrste poslovnih djelatnosti i
- obezbjeđivanje uslova i određivanje načina izgradnje, odnosno postavljanje i uklanjanje objekata na javnim površinama u naseljenim mjestima i na neizgrađenom građevinskom zemljištu i određivanje uslova za uklanjanje objekata koji predstavljaju neposrednu opasnost za život i zdravlje ljudi, za susjedne objekte i bezbjednost saobraćaja.

Općina, u oblasti stambeno-komunalnih djelatnosti, ima sljedeće nadležnosti:

- propisuje pravila održavanja reda u stambenim zgradama,
- odlučuje o uvođenju posebne naknade za etažne vlasnike radi obezbjeđenja sredstava za radove hitnih intervencija u stambenim zgradama,
- propisuje uslove i obezbjeđuje nadzor nad održavanjem stambenih zgrada,
- određuje visinu zakupnine za korištenje stanova kojima upravlja, te visinu zakupnine za državne stanove na svom području pod uslovima posebnog zakona kojim je uređeno njihovo korištenje,
- odlučuje o organizovanju poslova održavanja stambenih zgrada kojima upravlja, visini naknade za održavanje kao i

kriterijume i načine plaćanja troškova održavanja poslovnih prostorija i stanova u kojima se obavlja poslovna djelatnost,

- obezbjeđuje postupak iseljenja bespravno useljenih lica u državne stanove i zajedničke prostorije u stambenim zgradama i obavlja i druge zakonom utvrđene poslove u oblasti stanovanja,
- obezbjeđuje obavljanje komunalnih djelatnosti, organizacionih, materijalnih i drugih uslova za izgradnju i održavanje komunalnih objekata i komunalne infrastrukture,
- obezbjeđuje organizacione i druge uslove za pregled umrlih lica i stručno utvrđivanje vremena i uzroka smrti za lica umrla izvan zdravstvene ustanove,
- obezbjeđuje lokacije i uslove za izgradnju i održavanje grobalja i određuje uslove i načine sahranjivanja kao i načine organizovanja tih poslova,
- obezbjeđuje uslove za izgradnju i održavanje ulica i trgova, lokalnih puteva, seoskih, poljskih i drugih nekategorisanih puteva, uređuje i obezbjeđuje upravljanje tim putevima i ulicama i odobrava njihovu izgradnju,
- obezbjeđuje organizaciju i način obavljanja javnog prevoza putnika koji se obavlja na teritoriji opštine i auto-taksi prevoza i
- obezbjeđuje nadzor nad obavljanjem komunalnih djelatnosti i inspekcijski nadzor.

Općina, **u oblasti kulture**, ima sljedeće nadležnosti:

- zaštita kulturnih dobara, osim kulturnih dobara utvrđenih zakonom kao dobara od značaja za Republiku,
- obezbjeđuje zaštitu i održavanje spomenika i spomen-obilježja od značaja za kulturno-istorijsku tradiciju, ako njihova zaštita i održavanje nisu uređeni drugim propisima,
- organizuje manifestacije i obilježavanje jubileja u oblasti kulture od značaja za opštinu i razvoj kulturno-umjetničkog

amaterizma u općini,

- obezbjeđuje uslove za prikupljanje, obradu, čuvanje i davanje na korištenje knjiga i drugih publikacija i uslove za rad biblioteka čiji je ona osnivač i
- izgradnja, rekonstrukcija i održavanje objekata kulture u kojima se ostvaruju potrebe kulture u općini.

Općina, u oblasti osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja ima nadležnosti propisane zakonom.

Općina, u oblasti zdravstvene zaštite stanovništva ima nadležnosti propisane zakonom.

Općina, u oblasti socijalne zaštite, ima sljedeće nadležnosti:

- prati socijalne potrebe građana, porodica i pojedinih ugroženih grupa i saglasno njima definiše politiku proširene socijalne zaštite na svom području,
- donosi opštinski program razvoja socijalne zaštite i podstiče razvoj socijalno zaštitnih programa u općini,
- stvara uslove za kvalitetno pružanje socijalnih usluga svojim građanima (usluge djeci, starijim, onesposobljenim, porodicama sa problemima i drugim socijalno ugroženim licima),
- osniva Centar za socijalni rad i brine se o obezbjeđenju kadrovskih, prostornih, finansijskih i tehničkih uslova za njegov rad,
- obezbjeđuje sredstva za isplatu prava utvrđenih zakonom,
- prati i pomaže rad socijalno humanitarnih organizacija i građana u obavljanju humanitarne djelatnosti i
- razvija druge specifične sadržaje u skladu sa potrebama i mogućnostima u socijalnoj zaštiti.

Općina, u oblasti društvene brige o djeci, ima sljedeće nadležnosti:

- obezbjeđuje uslove za boravak djece u predškolskoj ustanovi, predškolsko vaspitanje i obrazovanje, preventivnu zdravstvenu zaštitu djece predškolskog

uzrasta, boravak djece u predškolskim ustanovama u skladu sa zakonom, odmor i rekreaciju djece do 15 godina u dječijim odmaralištima, regresiranje troškova boravka djece u predškolskim ustanovama, odmor i rekreaciju djece i

- obezbjeđuje uslove za održavanje, izgradnju, dogradnju i opremanje objekata ustanova društvene brige o djeci i omladini čiji je osnivač i uslova za rad tih ustanova kojima se obezbjeđuje ostvarivanje prava u ovoj oblasti iz nadležnosti općine.

Općina, **u oblasti sporta i fizičke kulture**, ima sljedeće nadležnosti:

- obezbjeđuje uslove za izgradnju, održavanje i korištenje sportskih i rekreativnih objekata,
- obezbjeđuje i usmjerava realizaciju školskih i studentskih sportskih takmičenja, općinskog i međuopćinskog nivoa,
- obezbjeđuje posebne uslove za povećanje kvantiteta i kvaliteta rada sa mladim sportskim talentima,
- obezbjeđuje uslove za razvoj i unapređenje amaterskog sporta,
- obezbjeđuje uslove i izdaje licence za organizaciju i održavanje sportskih takmičenja i manifestacija od značaja za općinu i
- izdaje licence za rad sportskih stručnjaka u organizacijama u oblasti sporta na području općine.

Općina, **u oblasti turizma, ugostiteljstva, zanatstva i trgovine**, ima sljedeće nadležnosti:

- obezbjeđuje uslove za razvoj turizma, turističkih mjesta i razvoj i unapređenje komunalnih, sportsko-rekreativnih i drugih djelatnosti koje doprinose razvoju turizma, kao i uslove za organizovanje turističko-informativne i propagandne djelatnosti i
- obezbjeđuje uslove za razvoj i unapređenje ugostiteljstva, zanatstva i trgovine i propisuje radno vrijeme i druge

uslove njihovog rada i poslovanja kojima se ostvaruju zahtjevi građana u okviru tih djelatnosti.

Općina, u oblasti zaštite prirodnih dobara i životne sredine, ima sljedeće nadležnosti:

- usvaja osnove zaštite, korištenja i uređenja poljoprivrednog zemljišta i stara se o njihovom provođenju,
- određuje erozivna područja i propisuje protiverozivne mjere,
- određuje uslove i načine korištenja pašnjaka i njihovog privođenja drugoj kulturi,
- obezbjeđuje uslove korištenja i način upravljanja prirodnim jezerima, izvorima, javnim bunarima i javnim česmama i stara se o njihovoj zaštiti, te stvara opšte uslove za očuvanje čistoće obala rijeka i jezera, na ovom području,
- obezbjeđuje opšte uslove i načine izgradnje i održavanja vodovoda u seoskim naseljima, njihovo korištenje i utvrđuje sanitarno-tehničke uslove za ispuštanje otpadnih voda,
- određuje vodoprivredne uslove, izdaje vodoprivredne saglasnosti i vodoprivredne dozvole za objekte i radove određene zakonom,
- obezbjeđuje uslove za očuvanje, korištenje i unapređenje područja sa prirodnim ljekovitim svojstvima i upravlja područjima sa prirodnim ljekovitim svojstvima na kojima je uspostavljen poseban režim zaštite,
- propisuje granične vrijednosti emisije za pojedine štetne i opasne materije u slučajevima utvrđenim zakonom,
- objavljuje podatke o stanju kvaliteta vazduha,
- stara se o poboljšanju kvaliteta vazduha i sanaciji za područja sa ugroženim kvalitetom vazduha i preduzima odgovarajuće mjere,
- preduzima mjere za zaštitu od buke i obezbjeđuje njeno sistematsko mjerenje,
- obezbjeđuje očuvanje prirodnih vrijednosti na svom području i donosi akta o stavljanju pod zaštitu određenog

prirodnog dobra,

- određuje i obezbjeđuje određene uslove za držanje i zaštitu domaćih životinja i utvrđuje mjere za njihovo organizovano i neškodljivo uklanjanje, obezbjeđuje uslove karantina za životinje u unutrašnjem prometu,
- određuje ispunjenost uslova za obavljanje određenih poslova na evidenciji o kvalitetu stoke, odabranim muškim priplodnim grlima, propisuje uslove i načine držanja pčela i postavljanja pčelinjaka, određuje područja za selekciju pčela i
- druge poslove na unapređenju stočarstva.

Općina organizuje službu za pružanje pravne pomoći građanima na svom području.

Općina obezbjeđuje prostor i uslove za rad poslaničke kancelarije za sve poslanike izabrane sa svog područja, u Narodnu skupštinu Republike Srpske i Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine.

Općina obezbjeđuje informisanje i javno obavješćavanje o pitanjima od značaja za život i rad građana u općini.

Općina, u oblasti zaštite građana i materijalnih dobara od elementarnih i drugih većih nepogoda, ima sljedeće nadležnosti:

- usvaja procjenu moguće ugroženosti od elementarnih i drugih većih nepogoda,
- određuje preventivne mjere za slučaj neposredne opasnosti od elementarnih i drugih većih nepogoda,
- određuje mjere kad nastupi elementarna ili druga veća nepogoda i
- određuje mjere za ublažavanje i otklanjanje neposrednih posljedica od elementarnih i drugih većih nepogoda.

6. Mjesna samouprava

a) U Federaciji BiH

Mjesna samouprava u jedinici lokalne samouprave (općini, gradu) ostvaruje se u mjesnoj zajednici koju osniva općinsko/gradsko vijeće, te u gradskim četvrtima i drugim oblicima mjesne samouprave u skladu sa statutom općine/grada.

Odlukom o osnivanju mjesne zajednice utvrđuju se: naziv, sjedište, područje mjesne zajednice, mjesna područja, odnosno drugi dijelovi mjesne zajednice, kao i druga pitanja u vezi sa ostvarivanjem mjesne samouprave.

Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH utvrđeno je da građani u mjesnoj zajednici putem organa mjesne zajednice odlučuju o poslovima značajnim za život i rad na području mjesne zajednice, a naročito:

- pokreću i učestvuju u javnoj raspravi kod pripreme i donošenja urbanističkih planova na području mjesne zajednice, pokreću inicijative, daju mišljenja i učestvuju u izgradnji komunalnih objekata i objekata u općoj upotrebi;
- pokreću i učestvuju u raspravama o inicijativama i aktivnostima za razvoj privrede i društvenih djelatnosti;
- brinu o zaštiti osoba kojima je potrebna pomoć i u tu svrhu pokreću saradnju sa stručnim organima u oblasti socijalne zaštite;
- staraju se o razvoju kulture i sporta i stvaraju uvjete za dostupnost ustanova i objekata kulture i sporta svim građanima, a pogotovo mladim;
- stvaraju uvjete i preduzimaju mjere za očuvanje i zaštitu prirodnih i radom ostvarenih vrijednosti čovjekove sredine;
- drugim poslovima utvrđenim statutom i pravilima mjesnih zajednica vodeći računa o vrsti i obimu potreba, raspoloživim sredstvima, kao i interesima građana u cjelini.

Mjesna zajednica može biti osnovana za jedno naseljeno mjesto, više međusobno uvezanih manje naseljenih mjesta, ili za veći dio naselja koji u odnosu na ostale dijelove naselja čini cjelinu. Inicijativu za osnivanje mjesne zajednice mogu pokrenuti građani, udruženja građana sa područja naseljenog mjesta za čije se područje predlaže osnivanje nove mjesne zajednice, vijeće ili načelnik/ca jedinice lokalne samouprave. Mjesna zajednica osniva se na način i po postupku utvrđenom statutom jedinice lokalne samouprave u kojoj se osniva mjesna zajednica.

Mjesna zajednica ima svojstvo pravnog lica u okviru prava i dužnosti utvrđenih statutom i odlukom o osnivanju.

Statutom mjesne zajednice, u skladu sa statutom jedinice lokalne samouprave i aktom o osnivanju, utvrđuju se poslovi koje obavlja mjesna zajednica, organi, kao i postupak izbora, organizacija i rad organa, način odlučivanja i druga pitanja od značaja za rad mjesne zajednice.

Organi mjesnih zajednica bit će obavezno konsultovani o pitanjima o kojima vijeće jedinice lokalne samouprave odlučuje dvotrećinskom većinom i u postupku donošenja planova jedinice lokalne samouprave, kao i o drugim pitanjima o kojima je zatražena konsultacija od vijeća ili načelnika/ce jedinice lokalne samouprave. Organi mjesnih zajednica mogu davati inicijative o pitanjima iz nadležnosti mjesne zajednice, jedinice lokalne samouprave i institucija koje vrše javne ovlasti.

Odlukom vijeća jedinice lokalne samouprave može se svim ili pojedinim mjesnim zajednicama povjeriti obavljanje određenih poslova iz izvornog djelokruga lokalne samouprave, uz osiguranje za to potrebnih sredstava.

Nadzor nad radom organa mjesne zajednice vrši vijeće jedinice lokalne samouprave na način utvrđen statutom.

Izbori za članove savjeta mjesne zajednice

Način organizovanja i provođenja izbora za članove savjeta mjesne

zajednice u Federaciji BiH propisan je statutom mjesne zajednice i ovdje ćemo prezentirati najvažnije dijelove statuta jedne mjesne zajednice.

Članove savjeta biraju građani s područja mjesne zajednice na temelju općeg biračkog prava, na neposrednim izborima, tajnim glasanjem, na način propisan statutom općine i statutom mjesne zajednice. Broj članova savjeta mjesne zajednice utvrđuje se statutom mjesne zajednice.

Izbore za članove savjeta i predsjednika mjesne zajednice raspisuje općinsko/gradsko vijeće.

Postupkom provođenja izbora neposredno rukovodi birački odbor.

Izborni postupak mogu posmatrati ovlašteni posmatrači.

Postupak provođenja izbora bliže se uređuje uputstvom o radu biračkih odbora u

postupku izbora članova savjeta i predsjednika mjesnih zajednica, koje donosi općinski načelnik.

Prijedlog kandidata (kandidatsku listu) za članove savjeta mogu podnijeti: građani, organi političkih stranaka i druge organizacije i udruženja koja djeluju na području mjesne zajednice. Predložiti se može najviše onoliko kandidata koliko se bira članova savjeta.

Prilikom predlaganja kandidata za članove savjeta mora se voditi računa da sastav kandidatske liste odražava približno nacionalnu strukturu, zastupljenost polova i područja mjesne zajednice, te da kandidati stvarno žive na području mjesne zajednice.

Kandidatska lista dostavlja se u pismenoj formi putem protokola, službi opće uprave i mjesnih zajednica, najkasnije u roku od 30 dana prije dana održavanja izbora. Uz kandidatsku listu dostavlja se i pismena izjava kandidata o prihvatanju kandidature.

Služba opće uprave i mjesnih zajednica provjerava kandidatske liste putem Centra za birački spisak i provjerene kandidatske liste dostavlja Komisiji za lokalnu samoupravu.

Komisija za lokalnu samoupravu utvrđuje konačnu kandidatsku listu za mjesnu zajednicu najkasnije u roku od 15 dana prije dana održavanja izbora.

Izgled i sadržaj glasačkih listića, kao i postupak glasanja utvrđen je uputstvom o radu biračkih odbora u postupku izbora članova savjeta i predsjednika mjesnih zajednica, koje donosi općinski načelnik.

Nakon završetka postupka brojanja glasova objavljuje se izvještaj o rezultatima glasanja na oglasnoj ploči mjesne zajednice.

Za članove savjeta izabrani su oni kandidati koji su dobili najveći broj glasova do broja članova savjeta koji se biraju. Slijedećih pet kandidata sa konačne liste kandidata, preko broja koji se bira, čine zamjensku listu kandidata.

Kandidat sa konačne liste kandidata sa najvećim brojem osvojenih glasova je predsjednik mjesne zajednice.

Ukoliko dva ili više kandidata s najvećim brojem glasova sa konačne liste kandidata dobiju isti broj glasova, predsjednik mjesne zajednice izabrat će se javnim žrijebanjem, na način i po postupku utvrđenom uputstvom o radu biračkih odbora u postupku izbora članova savjeta i predsjednika mjesnih zajednica.

Nakon održanih izbora, općinsko/gradsko vijeće potvrđuje rezultate izbora za članove savjeta i predsjednika mjesne zajednice. Općinsko/gradsko vijeće će donijeti odluku o potvrđivanju rezultata izbora za organe u mjesnoj zajednici, ako utvrdi da je na izbore izašla 1/10 birača upisanih u Izvod iz centralnog biračkog spiska za područje mjesne zajednice (ili najmanje 50 (pedeset) takvih birača u kojima je 1/10 birača veća od tog broja). Općinsko/gradsko vijeće će donijeti odluku o ponovnom raspisivanju izbora za organe mjesne zajednice ako utvrdi da nisu ispunjeni navedeni uvjeti, kao i u slučaju da ustanovi da je u izbornoj proceduri došlo do nepravilnosti koje mogu uticati na rezultate glasanja.

U roku od 8 (osam) dana od dana stupanja na snagu odluke o potvrđivanju rezultata izbora za predsjednike mjesnih zajednica i članove savjeta mjesnih zajednica, izabrani predsjednik mjesne

zajednice i članovi savjeta dužni su potpisati izjave o prihvatanju mandata.

U roku od 15 (petnaest) dana od dana stupanja na snagu odluke o potvrđivanju rezultata izbora za predsjednike mjesnih zajednica i članove savjeta mjesnih zajednica, održat će se konstituirajuća sjednica savjeta, koju saziva općinski načelnik ili osoba koju on ovlasti. Savjet je konstituisan danom na koji je sazvan na prvo zasjedanje, s tim da je na sjednici utvrđeno prisustvo svih članova savjeta.

b) U Republici Srpskoj

Zakon o lokalnoj samoupravi Republike Srpske utvrđuje da se područje jedinice lokalne samouprave može podijeliti na mjesne zajednice ako je to zasnovano na prostornim, historijskim, privrednim ili kulturnim razlozima i ako je to u interesu stanovnika jedinice lokalne samouprave. Interes stanovnika za obrazovanje mjesne zajednice utvrđuje se na zboru građana.

Mjesna zajednica se obrazuje odlukom skupštine jedinice lokalne samouprave.

Odlukom se utvrđuje: naziv, područje, poslovi koje vrši mjesna zajednica i druga pitanja od značaja za rad mjesne zajednice.

Mjesna zajednica ima savjet, koji broji najviše 11 članova.

Predsjednika i članove savjeta mjesne zajednice biraju birači koji imaju prebivalište na području mjesne zajednice, neposredno na zboru građana na način propisan statutom jedinice lokalne samouprave.

Statutom jedinice lokalne samouprave propisuje se organizacija, način rada i finansiranje mjesne zajednice.

Organizovanje i sprovođenje izbora za članove savjeta mjesne zajednice u Republici Srpskoj propisano je Uputstvom o organizovanju i sprovođenju izbora za članove savjeta mjesne zajednice.

Izbori za članove Savjeta sprovode se u skladu sa odredbama Izbornog zakona Republike Srpske, Zakona o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini, statuta jedinice lokalne samouprave i navedenog uputstva.

Skupština jedinice lokalne samouprave: donosi odluku o raspisivanju izbora za izbor članova savjeta najkasnije 30 dana prije datuma određenog za održavanje izbora, obezbjeđuje finansijska sredstva za sprovođenje tih izbora i obavještava građane o datumu i vremenu održavanja izbora za članove savjeta na oglasnoj tabli administrativne službe i mjesne zajednice, internet stranici jedinice lokalne samouprave i na drugi uobičajeni način.

Izbori za članove savjeta mjesne zajednice

Izbori za članove savjeta svih mjesnih zajednica na području jedinice lokalne samouprave sprovode se istog dana u isto vrijeme.

Broj članova savjeta utvrđuje se statutom jedinice lokalne samouprave za svaku mjesnu zajednicu na području jedinice lokalne samouprave.

Članovi savjeta biraju se neposrednim tajnim glasanjem na osnovu općeg i jednakog izbornog prava na zboru građana i biraju ih birači upisani u Centralni birački spisak koji imaju prebivalište na području mjesne zajednice.

Statutom jedinice lokalne samouprave utvrđuje se potreban broj prisutnih građana na zboru građana za izbor članova savjeta. Ukoliko na zboru građana za izbor Savjeta nije prisutan potreban broj građana, izbori za savjet u toj mjesnoj zajednici ponovije se u roku od 15 dana. Ponovni izbori sprovode se na osnovu kandidatskih listi i izvoda iz Centralnog biračkog spiska koji su korišteni na izboru savjeta kojem nije prisustvovao potreban broj građana.

Organi za sprovođenje izbora za članove Savjeta su:

- općinska/ gradska izborna komisija i
- birački odbori.

Birački odbor za sprovođenje izbora za savjet čine predsjednik i dva člana, koji imaju zamjenike, a čiji sastav u pravilu odražava ravnopravnu polnu zastupljenost.

Kandidate za savjet predlaže:

- najmanje 5% građana koji imaju prebivalište na području mjesne zajednice za koju se sprovode izbori za Savjet,
- udruženja građana koja djeluju na području mjesne zajednice za koju se sprovode izbori za savjet i
- političke stranke koje imaju odbornike u skupštini jedinice lokalne samouprave na čijem području se sprovode izbori za savjet.

Predloženi kandidat mora da ispunjava sljedeće uslove:

- da ima prebivalište na području mjesne zajednice za čiji se savjet kandiduje,
- da je upisan u Centralni birački spisak.

Prilikom predlaganja kandidata za članove Savjeta mora se voditi računa da sastav kandidatske liste odražava zastupljenost konstitutivnih naroda i grupe ostalih, ravnopravnoj polnoj zastupljenosti u skladu sa članom 20. Zakona o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini i teritorijalnu zastupljenost mjesne zajednice.

Zahtjev za ovjeru kandidatskih lista podnosi se Komisiji na propisanom obrascu (Obrazac broj 1) najkasnije u roku od 15 dana prije datuma za održavanje izbora za članove Savjeta. Ovjeru kandidatskih lista vrši općinska/ gradska izborna komisija.

Uz zahtjev za ovjeru kandidatske liste predlagač podnosi Komisiji:

- listu kandidata za Savjet (Obrazac broj 2),
- kandidatski obrazac (Obrazac broj 3) i
- izjavu kandidata o prihvatanju kandidature (Obrazac broj 4).

Predlagači kandidata mogu posmatrati rad biračkih odbora u sprovođenju izbora za članove Savjeta uz uslov da se akredituju. Zahtjev za akreditaciju posmatrača podnosi se općinskog/gradskoj izbornoj komisiji najkasnije sedam dana prije održavanja izbora.

Po završenim izborima za članove savjeta, birački odbor broji glasačke listiće i utvrđuje rezultate izbora na biračkom mjestu i o tome sastavlja zapisnik.

Birački odbor odmah nakon utvrđivanja rezultata glasanja, a najkasnije pet sati nakon zatvaranja biračkog mjesta, dostavlja općinskoj/gradskoj izbornoj komisiji kompletan izborni materijal.

Općinska/gradska izborna komisija utvrđuje izborne rezultate za svakog kandidata na osnovu osvojenih glasova za svaku mjesnu zajednicu posebno i javno objavljuje rezultate izbora za sve mjesne zajednice pojedinačno.

Općinske/gradske izborne komisije rezultate objavljuju na oglasnoj tabli administrativne službe i mjesne zajednice, internet stranici jedinice lokalne samouprave i na drugi uobičajeni način.

Za člana savjeta izabrani su kandidati koji dobiju najveći broj glasova.

U slučaju da dva ili više kandidata dobiju isti broj glasova, izabran je kandidat ženskog pola ili mlađi kandidat.

Ako kandidati ženskog pola dobiju isti broj glasova, izabran je kandidat koji je po redoslijedu na glasačkom listiću prvi.

Općinska/gradska izborna komisija u roku od sedam dana od dana potvrđivanja rezultata izbora izdaje uvjerenja izabranim

članovima savjeta i zakazuje konstitutivnu sjednicu savjeta. Savjet je konstituisan izborom predsjednika savjeta.

7. Izlazim na izbore

Ako ste se odlučile na prvi korak – izaći na opće ili lokalne izbore – onda trebate znati sljedeće:

Ko može glasati?

Uvjet za pravo glasa u BiH, prema članu I 7 d) Ustava BiH je da građanin ima:

- državljanstvo BiH
- prijavljeno prebivalište u BiH

Svaki državljanin BiH sa navršenih 18 godina života ima pravo da glasa i da bude biran. Da bi ostvario svoje biračko pravo državljanin mora biti upisan u Centralni birački spisak.

Šta mi treba za glasanje?

Na svoje biračko mjesto na dan izbora trebate ponijeti neki od vaših ličnih dokumenata:

- ličnu kartu
- pasoš
- vozačku dozvolu,

kako bi birački odbor utvrdio da ste baš vi osoba sa Centralnog biračkog spiska.

Za koga glasati?

Glasački listić omogućava biraču da glasa samo za jednu od sljedećih opcija:

- nezavisnog kandidata, ili
- političku stranku, ili
- koaliciju, ili
- listu nezavisnih kandidata, ili
- posebnu listu kandidata pripadnika nacionalnih manjina.

8. Biću kandidatkinja na izborima

Uključivanje žena u javni i politički život dovodi do sljedećih rezultata:

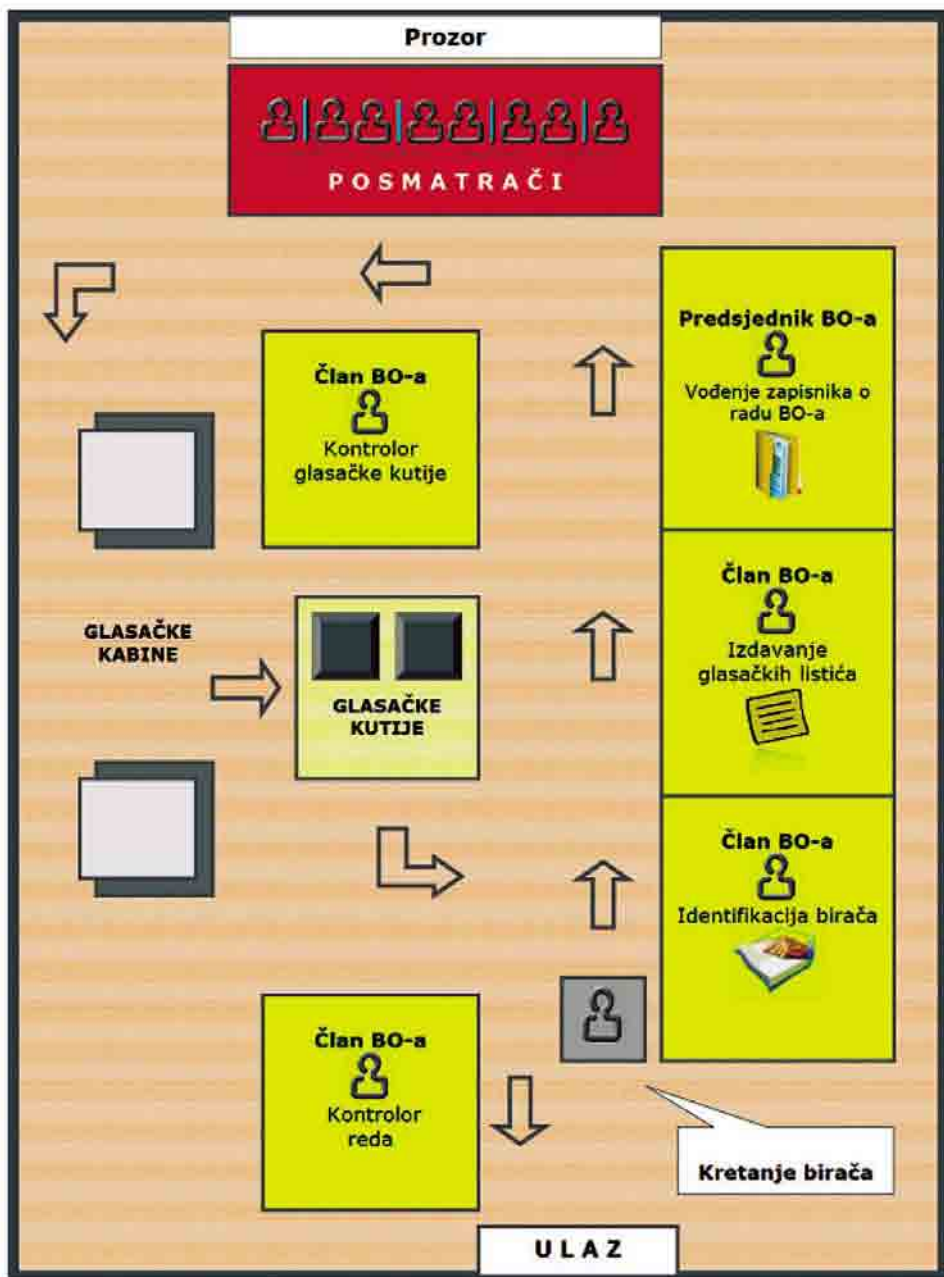
- bavljenje novim poslovima
- povećanje stope poštivanja zakona u sredini
- dobijanje stručnjakinja bez trošenja budžetskog novca
- rješavanje konflikata između interesnih grupa građana
- ispunjenje predizbornih obećanja
- uvođenje u društveni život kvalifikovanih ljudi koji se ne žele kandidovati na javne funkcije
- davanje mogućnosti manjinama da izraze svoje mišljenje
- izgradnja javnog koncenzusa o kontraverznim stvarima prije donošenja odluka

Ako se odlučite da prihvatite kandidaturu na općim ili lokalnim izborima ili na izborima za članove savjeta svoje mjesne zajednice, ovo su neke preporuke koje će vas osnažiti kao kandidatkinju.

1. Komunicirajte!

Upoznajte svoje članove domaćinstva, prijatelje, ljude iz mjesne zajednice, udruženja, sa vašim planovima kako unaprijediti život u svojoj životnoj sredini.

Šema biračkog mjesta

- govorite jasno tako da je jasno i vama i ljudima kojim se obraćate šta želite,
- ne koristite duge rečenice
- ne govorite „samim sebi“
- ne pojašnjavajte dodatno stvari kada to nije potrebno
- budite sigurne u sebe
- ubijedite ljude da ste vi prava osoba koja će ispuniti njihova očekivanja
- budite dovoljno glasne i prijatnog glasa
- pravite pauze u govoru
- gledajte ljude kojim se obraćate u oči
- imajte prijatan izraz lica
- ne naređujte
- ne prijetite
- nudite rješenja
- imajte dovoljno činjenica o onom što govorite
- ne hvalite se
- slušajte ljude
- ako doživite: izrugivanje drugih, zastrašivanje, omalovažavanje, isključivanje i dr. ne reagujte agresivno, pokušajte ostvariti svoja prava bez ugrožavanja prava drugih
- budite spremne na razgovor
- poštujte sebe bez ponižavanja drugih
- nastojte otkriti šta je dobro a ne ko je u pravu

Ne strahujte! Sve se ovo može naučiti. Nikada ne možemo udovoljiti zahtjevima svih ljudi i nerealno je misliti da će nas svi voljeti i imati lijepo mišljenje o nama ako činimo ono što oni traže od nas.

2. Upravlajte vremenom!

- izgradite odbrambene ego mehanizme i promijenite percepciju
- znajte granice svojih mogućnosti
- imajte samokontrolu
- pronađite vrijeme za odmor, vrijeme za sebe,
- dobro planirajte vrijeme

3. Pregovarajte!

- Nikada ne pregovarajte nepripremljene, imajte jasan plan, ali budite fleksibilne.
- Postavite jasne ciljeve.
- Sagovornici se moraju ravnopravno odnositi jedan prema drugome.
- Koncentracija na pregovore i na sagovornika osnovna je pretpostavka uspješnog pregovaranja.
- Barem tokom najvažnijih tema nemojte se služiti lažima.
- Izbjegavajte sukobljavanje.
- Ustupke činite progresivno, trgujte ustupcima kako biste uvećali njihovu vrijednost.
- Ostanite profesionalne. Pregovaranje završite pozitivno.

4.Upravlajte konfliktom!

Preporučujemo - PET PRINCIPA I JEDNO HRABRO SRCE!

- “Napasti” problem, a ne osobu!
- Misliti o “nama” a ne “Ja protiv tebe...”
- Pokušati imati na umu dugoročne veze
- Imati na umu - dobro rješenje konflikta će popraviti vezu/ odnos!
- Od dobrog rješenja konflikta sve strane će profitirati

5.Budite efektivna liderka koja:

- demonstrira integritet
- je jasna i konzistentna
- stvara pozitivnu energiju
- upravlja sporazumima i nesporazumima
- ohrabruje i obučava
- dijeli informaciju sa članovima tima

6.Neke ideje za buduće kandidatkinje

- identifikujte potrebe u vašoj zajednici – privreda, zapošljavanje, obrazovanje, zdravstvena zaštita...
- analizirajte koliko žena je u općinskom vijeću/skupštini općine
- analizirajte koliko žena je aktivno uključeno u poslove mjesne zajednice
- analizirajte koliko su žene uključene u udruženja u vašoj zajednici
- kojasurješenjakoja nudite za zadovoljavanje identifikovanih potreba u vašoj zajednici
- slušajte, slušajte, slušajte šta misle ljudi o vašim rješenjima,
- pridobijajte pristalice za vaša rješenja
- pobijedite na izborima!